

“Υστερα από τὸ θεϊκὸ αὐτὸ ἀδαγίον καὶ ὁ ἴδιος ὁ Μπετόβεν οὐκ ἐνωσε πὼς ἔδωσε τὸ ἀνώτατο σημείον στὴν ἔκφραση τῆς ὀργανικῆς μουσικῆς. Καί, γὰρ νὰ πετάξει ἀκόμη πὺ ψηλά, καταφεύγει στὸ λόγον.

«Φίλοι, ἄς ἀφήσουμε αὐτοὺς τοὺς τόνους καὶ ἄς χιπήσουμε ἄλλους πὺ χαρωπούς», τραγουδάει ὡσαύτα μιὰ ὁρμή στὰ ὄργανα, πὺ ὡς τώρα παλαίψανε, κλάψανε, γελάσανε, παρηγορήσανε μὰ δὲ χαρήκαμε :

Καὶ ἀνάβει στὴν ὀρχήστρα καὶ στὸ χορὸν, πὺν θουβὸς καὶ ὀμίλητος : παρακλινοῦσθε τὴν τρικυμία τῶν ἠθῶν, τὸ τραγούδι τῆς χαρᾶς, τῆς αἰώνιας χαρᾶς ἐπάνω στὰ λόγια τοῦ Schiller.

Τὸ ποίημα ἀπὸ τὰ καλλίτερα τοῦ Ποιητῆ, ὄχι ὅμως καὶ ἐξαιρετικόν.

Ἡ Μουσικὴ τοῦ Μπετόβεν τὸ ἀναδημιουργεῖ καὶ τὸ ἀνεβάζει σὲ ἀθάνατον οὐμβολὸν τῆς Χαρᾶς, πὺν χαρίσανε οἱ Θεοὶ σιὺς ἀνθρώπους, ἀντιστάθμισμα στὰ τόσα δευτὰ πὺν παράλληλα τοὺς δώσανε.

Πάνω ἀπὸ τὰ σκοτεινασμένα καὶ ταραγμένα πρώτα μέρη τῆς Συμφωνίας στήνει ὁ συνθέτης τὴν αἰώνια Χαρὰ σὺν πελώριον οὐράνιον τόξον ἀνοιγμένο ἀπὸ τὸ χέρι τοῦ Τεχνίτη (*).

Μὲ τὴν Ἑννατὴ Συμφωνία ἔβησε ὁ Μπετόβεν στὴν ψηλότερη κορυφὴ τῆς δημιουργίας. Μιὰ Δέκατη Συμφωνία ἔβησε μόνο σκίτσον καὶ σὲ τρία χρόνια, σιὺς 26 τοῦ Μάρτη 1827, πᾶθανε, ἔστρεψεν ἀπὸ λιγύκαση μὰ ὀδονηρὴ ἀσθένεια.

Ἐξω ἀπὸ τὴς Ἑννιά του συμφωνίας, ὁ Μπετόβεν ἄφησε καὶ ἄλλα πολλά, μικρότερα συμφωνικὰ ἔργα, ἐκτός ἀπὸ τὰ ἔργα του γὰρ πιάνο καὶ Μουσικὴ διωματίον, τὰ τραγούδια, τὴς λειτουργίας, τὸ Fidelio καὶ τόσα ἄλλα ἀριστουργήματα.

Τὴν πρώτη θέση στὰ μικρότερα του συμφωνικὰ ἔργα κατέγραψε οἱ εἰσαγωγὲς σὲ διάφορα δράματα καὶ στὸ μελόδραμά του Fidelio καθὼς καὶ τὰ Κονσέρτα γὰρ διάφορα ὄργανα, μὲ συνοδεία ὀρχήστρας.

Σιὺς εἰσαγωγὲς κατώρθωσε νὰποδώσει μὲ δύναμη καὶ βάθος, ἀνάλογα τῆς μεγαλοφυΐας του, τὴν κεντρικὴν ἰδέαν τοῦ δράματος, πὺν σπάνια βρίσκουμε καὶ σιὺς περιήψεις ἀκόμη εἰσαγωγὲς τοῦ Μόζαρτ.

Ἀπὸ τὴς πὺν γνωστὲς εἶναι ἡ εἰσαγωγὴ στὸν Bergmont τοῦ Γκαίτε, στὸν Κορδιανὸν τοῦ Σιζιπάρου, τέσσερες στὴ μοναδικὴ του ὄπερα τὸ Fidelio (οἱ τοεῖς μὲ τὸν τίτλον Λεωνώρα), κ. ἄ.

Στὴ σημερινὴ γιορτὴ προτιμήθηκε ἡ εἰσαγωγὴ στὸ Μπαλέττο τοῦ Προμηθέα, ἀπὸ τὰ ποῦτα ἔργα, γοαρμένη στὰ 1800, γὰρ νὰ δοῖται ἕνα δείγμα τῆς παύτης περιόδου τῆς ἐργασίας τοῦ συνθέτη.

Τὰ Κονσέρτα γὰρ πιάνο (*) καὶ βιολὶ πὺν ἐχτελοῦνται σήμερον ἀντιπροσωπεύουν τὴ μεσαία δημιουργικὴ του περίοδο.

Ὁ Μπετόβεν κατώρθωσε πρῶτος, ἂν καὶ δὲν πρό-

(*) Εἶναι χαρακτηριστικὸν πὺς μαζί μὲ τὸ λόγον κατέφυγε καὶ στὴ λαϊκὴ ψυχὴ γὰρ νὰ βεῖ τὸς τόνους πὺν τόσο ἀπλὰ καὶ παραστατικὰ ἀποδίνουσε τὴν κεντρικὴν ἰδέαν. Τὸ πρῶτον θέμα τοῦ Ὑμνου τῆς Χαρᾶς εἶναι δουλεμένο ἀπὸ τὸν σὲ δημοτικὸν Γερμανικὸν τραγούδι.

(**) Τὸ κονσέρτο ἔργ. 37 ἀνήκει χρονολογικὰ στὴν πρώτη περίοδο, εἶναι ὅμως ἀπὸ τὰ πὺν ὄρμα καὶ προσωπικὰ σχεδὸν σὺν ἔργον τῆς β' περιόδου.

πει νὰ ξεχάνουμε τὴ θαναστὴν μελωδικότητα τῶν Κονσέρτων τοῦ Μόζαρτ (**), μιὰ κορυφὴ πὺν ὡς τότε κυρίως χρησιμοποιεῖται γὰρ ἐπίδειξη τῶν τεχνικῶν προσόντων τοῦ ἐχτελεστέ, πὺν τὴν ἀνεβάσει στὴν ἔκφραση καὶ μουσικότητα τῆς καθαρῆς Συμφωνίας.

Κυρίες καὶ κύριοι πὺν φοβοῦμαι πὺν τὸ ἀνεξάντλητον θέμα μου μὲ κάνει νὰ καταχωρῶμαι τῆς ὑπομνήτης καὶ καλοσύνης σας.

Ἄλλως τε, εὐγνωστότερα ἀπὸ κάθε ῥήτορα, πὺν περισσότερο ἀπὸ μένα, πὺν σὺς μιλήσουν οἱ ἤχοι, οἱ ἤχοι πὺν ἄφησε κληρονομίαν ἀναισιόγητη καὶ αἰώνια σιὺς κατοπινὲς γενεὲς ἕνας ἀληθινὸς Ἡρωὸς τῆς Τέχνης.

Καὶ ἀντιστρέφοντας τὰ λόγια τῆς ἀρχῆς τοῦ Ὑμνου τῆς Χαρᾶς, ἐπιτρέψατέ μου νὰ πὺν σιὺς καλοὺς μου συνεργάτες τῆς ὀρχήστρας :

«Φίλοι, ἄς ἀφήσουμε τὰ λόγια, καὶ ἄς χιπήσουμε τοὺς θαναστοὺς σκοπούς».

ΜΑΝΩΛΗΣ ΚΑΛΟΜΟΙΡΗΣ

ΜΠΡΟΥΣΣΟΣ

-7-

Καθὼς μὲ τ' ἀμάξι περνοῦσαμε τὸν εἰαύονα τῆς Πάτρας, τὸ θέαμα ἔδειλε. Τί ἔξοχος ἐλιὲς γέτος καὶ τί πλονοτοπάροχη σοδιά ! Πολλῶν δέντρων ὁ καρπὸς ὑπεριερούσε τὰ φύλλα, καὶ μερικοὶ κλάδοι τόσο βάραιναν, ὡστε τοὺς εἴχανε στυλωμένους μήπως σπάσουν. Τὸ ἴδιον εἶδα καὶ σιὺς Ἀργεῖου τὸν κάμπο καίτοι. Ἔτσι λοιπὸν δὲν ἔκανα, ὅπως ἰσχυρίστηκε ἕνας μου κριτικὸς, καὶ τόσο δὲν μεγάλον φητολογικὸν σολοικισμόν ἔβην στὸ τραγούδι μου τῆς Ροιμειώτισσας ἔγραφα πὺν τὰ δ εν τ ρ ᾶ φ ο ρ τ ο μ ἔ ν α τ ἰ ς ἐ λ ἰ ε ἰ ς τ ῆ γ ῆ ς φ ἰ λ ο ὕ ν ε . Ὁμολογῶ ὅμως ὑπερβολὴν, πὺν καλύτερα ἂν ἔλειπε.

Ὁχι ὡς περιστοιχικὰ ἐλαφρυντικὰ τῆς ὑπερβολῆς, παρὰ ἔτσι ὡς περίεργα, ἄς παραθέσω ἐδῶ μερικὰ παραδείγματα φητολογικῶν σολοικισμῶν.

Ἀρχίζω ἀπὸ τὸ Σούτσον τὸν Παναγιώτη μὲ τοὺς στίχους του ὅπου ὁ μέγας πλάτανος τὰς ρίζας του δὲν βάλλει παρ' ὅπου πλατανόκορμοι δὲν γείρον εὐθὺν ἄλλοι. Τίποτα κοινότερον στὴν Ἑλλάδα παρὰ πλατάνου πικρὰ φητολογικῶν, μάλιστα σὲ ρηματιὰς. Στὴν πλατεία τῶν Καλαβρυτῶν ὑπάρχουν ἄρκετοι γοντόκορμοι πλατάνου τρία ὡς πέντε βήματα ἀπόσταση μεταξύ τῶν. Δὲν εἶχε παρὰ νὰ κατεβῆ ὡς στὸν Ἰλισσὸν ὁ Σούτσος, καὶ θάβλεπε πὺν πραξικοποῦσε μιὰ ἀνοησία, ἀνοησία πὺν τὴν ἔχουμε ὀλοί μας καταπιεῖ μὲ τοὺς στίχους του μαζί. Δέύτερον. Ὁ Ἀχιλλέας Τάτιος, γνήσιον παιδὶ τῆς μαρολόγης ἐποχῆς του, λέει (1—1—3) πὺν σ υ ν η π τ ι ο ν ο ἰ π τ ὶ ο ρ ῖ ο ι τ ᾶ γ ὕ λ λ α , κ α ἰ ἐ γ ἰ ν ε ἰ ο τ ο ἰ ς ἄ ν θ ρ ο σ ι ν ὀ ρ ο ρ ο ς ἡ ἰ ὶ ὦ γ ὕ λ λ ω ν σ υ μ π λ ο κ ῆ ἢ ἢ ἄ λ λ α λόγια, πὺν τὰ λοιλοῖδια του ἀκολοῦθοσαν τὸ ἀλλόκοτον οὔτημα νὰ προβάλλουν ὄχι ἀπὸ τὴν προσηλικτικὴν παρὰ ἀπὸ τὴ σκερὴν μεριά τοῦ φητοῦ. Τρίτον. Τὴν περασμένη βδομάδην (4 τοῦ Ἀπολίου) ὁ καθυπερβοσκόπητος συντάχτης τῆς «Πατρῆς», ἀντιπρόεδρος, ἐποθέτω, ὁ ἴ-

(*) Δὲ λογαριάζω τὰ κονσέρτα τοῦ Bach πὺν ἔχουν ἄλλο χαρακτηριστικόν.

πρόχειρη την καλή δουλειά μόλις αρχίζει να καρποφορεί. Γιατί οι Σπαρτιάτες με τον Κλεομένη ξεκίνησαν άξαφνα και με τα όπλα κυπόρθωσαν να διαλύσουν την Όμοσποντία. Ξανακουτήθηκε και μεν λίγο κατόπι, όμως με ξένη Μακεδονική άρωγή κι επέμβαση, και λοιπόν χωρίς ανεξάρτητη ζωή έτοιμο λίγο μαράθηκε και τέλος έπεσε σπλάθα των Ρωμαίων. Και τί τάχα κέρδισαν οι ζηλόδοτοι Σπαρτιάτες; "Όπως οργανά τυχαίνει, ξμειναν με την κακία τους, γιατί, νικημένοι από τους Μακεδόνες, άγωνίστηκαν πια τελεσιδικά και καπάντησαν περασμένα μεγαλεία.

Τέλιωσα άφ'ότι το μέρος του Όδοιπορικού μου κάπως παραξικάρδια. Μά τί να γίνει; Τέτια είναι και είναι τα δικά μας. "Αν δέν είτανε, δέ διέ κατανοούσαμε από το πιο μεγάλο της Έθρώλης και το πιο πολιτισμένο έθνος του κόσμου σε ένα από τα πιο μικρά και λιγότερο μορρωμένα Έθρωπαϊκά έθνη, όπου ακόμα εισάγονται νόμοι γυλακιστικοί της διάνοιας και όπου μέσα από της επισιότηης τα σπλάγνα ξεσπάει πισωδρομιακός άρράπικου Μεντροσεά.

(Συνέχεια)

ΑΛΕΞ. ΠΑΛΛΗΣ

ΑΠΟ ΒΔΟΜΑΔΑ ΣΕ ΒΔΟΜΑΔΑ

ΑΝΑΣΤΑΣΗ

«Μαζί μου έλάτε όλοι
πυδ κοπιάζετε.....»

Ό Χριστός δέν αναστήθηκε. Άκόμα δέν αναστήθηκε ο Χριστός.

Αϊώνες κι άπαιώνες τώρα, εκεί, στο ψήλωμα του Γολγοθά, ένας σταυρός περήφανα όρθοστυλωμένεται, και πάνω του καρφωμένος ο μέγας της Άγάπης κήρυκας καρτερεί, αϊώνες κι άπαιώνες τώρα, να τον πιστέψει ο κόσμος και νάρθει να τον κατεβάσει από το σταυρό.

Κι ο κόσμος που λέγεται Χριστιανικός, και πούναί άρπαγας, έγιοιστής, κοκός, άλλονε Θεό λατρεύει, κι άπ' άλλουνού Θεού τραδιέται τα κηρύγματα.

Άντικρύ στο Γολγοθά, σε ψήλωμα πάλι, σε μέρος ξέφωτο, όρθοστυλώνεται πάνω σε χρυσαφένιο δομίο, του Έγιοισμού το είδωλο, στο σμάλιτο και στο χρυσάφι δουτηγημένο. Κι ο κόσμος προσεύκεται νύχτα μέρα μπροστά σ' αυτό το είδωλο, κ' έχει τη ράχη του γυρισμένη στο μάρτυρα του Γολγοθά.

Και μια μέρα όρισμένη της χρονιάς, ο κόσμος αυτός, ο Έγολάτρης, ο δουτηγημένος στο Συμφέρο και στην Άμαρτία, καμώνεται πώς άπαρνιέται το Είδωλο και τραδιέει, σε μακριά λιτανεία, με τους κολασμένους παπάδες του μπροστά — και τραδιέει προς το Γολγοθά, και κεί καμώνεται, με ψευτοδάκρια και με ψευτομετάνειες, πώς άνασταίνει το μεγάλο το Μάρτυρα.

Και τότες ο Χριστός, φρίττοντας μπροστά σ' αυτό το άγριο άναγέλασμα που του γίνεται, σιγολέει περίλυπα από το σταυρό του :

— Πατέρα μου, ά γίνεται, άς περάσει πέρα μου το ποτήρι αυτό !

Γιατί το πιο φαρμακερό ποτήρι του το ποτίζει κάθε χρονιά, τέτια μέρα, ή άχάριστη ανθρωπότη μ' αυτό το άναγέλασμα της το άγριο.

— Χριστός άνέστη ! Ξελαρυγγιάζονται οι ψευτοχριστιανοί. Και μ' Όσανά και βάγια, χοροπηδώντας και χχανίζοντας, στρώνονται στο γιορτάσι, κάτω άπ' το Σταυρό, και μεθοκοπούν, και γιομίζου από κίνσσα σφαχτών κι από καπνό πιστολιών τον άγέρα. Και σε κάθε τσούγγρισμα ποτηριού, και σε κάθε ξεκολιασμα άρνοιού, και σε κάθε γιορτάσιμη κουμπουριά, μια δραχνή κραυγή ακούγεται :

— Χριστός άνέστη !

Κι ο Χριστός τους θαρεί με θλιμμένη ματιά από

το σταυρό κι άνει το στόμα του και τους άρωτάει :

— Τί είστε σεις; Τί ζητάτε δω ;

Και του άπαρνιούνται χοροπηδώντας κι οϊθλιάζοντας :

— Είμαστε Χριστιανοί !... κ' ήρθαμε το Χριστό μας νάναστήσουμε....

Αυό δάκρια τότε καρτερά κυλούν άπ' τα μάτια του. Αυό δάκρια, που οι ψευτοχριστιανοί δέν τα βλέπουνε, δέν τα είδαν ποτέ. Δέν τα βλέπουν τα θεία δάκρια, καθώς δέν ακούν και τη λυπημένη του τη φωνή, που τους λέει :

— Πηγαίνετε από μένα, κατάρατοι, στη φωτιά την αιώνια, την έτοιμασμένη του Διαβόλου και των άγγέλων του. Γιατί πείνασα και δέ μου δώκατε να φάω; δίψασα και δέ με ποτίσατε; Ξενος είμουν και δέ με περιμαζέψατε; γυμνος και δέ με ντύσατε; άρρωστος και σε φυλακή και δέ με κοιτάξατε... Ω γενιά άπιστη και στρεβλή, ως ποτε θα μένω μαζί σου ;

Και το γλεντοκόπι ξακολουθάει. Και το Χριστός Άνέστη, άνάκατο με κουμπουριές και με βλαστήμιες, γιομίζει τον άγέρα. Και τα δάκρια μένουν κρυσταλλωμένα στο θείο πρόσωπο, πούχει ματωμένο το μέτωπο και σμυγμένα τα χείλια σ' άπελπισιάς πικρόγελο....

Κι ο σταυρός μένει όρθοστυλωμένος στο Γολγοθά, αϊώνες κι άπαιώνες τώρα, και ή θλιμμένη ματιά του Μάρτυρα αναγαλλιάζει ξανοίγοντας, κάτω εκεί, στους ολοπράσινους κάμπους της Γερουσαλήμ, την άληθινή του έκκλησιά που χιζεται.

Άπ' όλα τα έθνη κι άπ' όλες τις φυλές της γής είναι μαζωμένοι εκεί οι άκούραστοι χειρομάχοι. Άπό του Βοριά τις παγωμένες χάρρες κι άπ' της Άφρικης της πυρωμένες άμμοσουλές. Όθραίοι κι Άρμένηδες και Τούρκοι. Της Ανατολής Άκρίτες λιονταρόψυχοι και της Φραγκίας άρχοντοπούλα. Έργάτες πούχουν τα χέρια τους ροζωμένα και σοφοί πούχουν το νού τους πλημμυρισμένο από φως; Πέρσες που στην πατρίδα τους προκυνούν τον Ήλιο και Ίντοι που οι δικό τους λατρεύουν το Βισνού και Κινέζοι που την άπέραντη χώρα τους ο Κομφούκιος θακρατάει, Πατριώτες κι άδερφοί και σύθησοί κραζούνται άναμεταξύ τους, γιατί μια πατρίδα έχουν και μια θρησκεία και μια φαμελιά — γιατί νιώθουνε για πατρίδα τους τη γής άλάκρη και για θρησκεία τους την Άγάπη και για φαμελιά τους όλους τους ανθρώπους που κατοικούνε πάνω στη γής.